

מידעון להורים

בס"ד, אב תשפ"ג, פרשת דברים, שבת חזון

דברי פתיחה

הרב שרגא פונקטר, ראש הישיבה

שלום רב

לבני הישיבה היקרים והוריהם.

מה שלומכם??

התחלנו השבוע ב"ה את לימודי הגמרא בבתי הכנסת השונים בכל אתר ואתר. מאות תלמידים מגיעים לשיעורים אלו. ממש קידוש ה'. מאידך - החברה הישראלית עוברת משבר קשה מאוד בעקבות המהפכה המשפטית. חזרתי היום מיום השתלמות בנושא - המשבר, ונפגשנו עם קבוצה נהדרת מהשמאל. בשיח המשותף ראינו שלכולם אכפת מארץ ומעם ישראל, וראינו שנקודת האמון ההדדי בינינו, ואמון בצה"ל ובממשלה חשוב מאוד. אנו נמצאים בתשעת הימים ועלינו להרבות באהבה, ולא סתם אהבה אלא אהבת חנם. כולנו אחים !!! לכולנו חשובה המדינה, וכל אחד מאתנו צריך לעשות ככל יכולתו כדי לאחד בין כל קצוות העם. עלינו בימים אלו להרבות בקידוש ה', להיות סמל ודוגמא לעם כולו. דווקא עלינו - הציונות הדתית, חלה החובה לאחות את הקרעים. אעסוק מעט בנושא החורבנות ומה אנחנו צריכים לעשות בימים אלו, במה עלינו להתחזק.

דברים

שבת חזון

ידועה סוגיית הגמרא במסכת יומא דף ט' עמוד ב' העוסקת בסיבות לחורבן בית ראשון וחורבן בית שני והיחס שביניהן.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט עמוד ב

"מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים.... אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חנם. ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים.

הגמרא מבארת שבית ראשון חרב מפני שלוש עבירות חמורות שהיו באותו הדור - עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. לעומת זאת בית שני חרב מפני שנאת חנם. ועוד לומדים מהגמרא במסקנה ששנאת חנם חמורה משלוש העברות, שהרי חורבן בית ראשון היה "רק" שבעים שנה ואילו חורבן בית שני עדיין נמשך כאלפיים שנה וממילא כגודל הקלקול גודל התיקון, ומכאן שחמורה שנאת חנם יותר מהכול. והגמרא ממשיכה:

ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם? והכתיב +יחזקאל כא+ מגורי אל חרב היו את עמי לכן ספק אל ירך. ואמר רבי (אליעזר): +מסורת הש"ס: [אלעזר]+ אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה, ודוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם! - ההיא בנשיאי ישראל הואי, דכתיב +יחזקאל כא+ זעק והילל בן אדם כי היא הייתה בעמי. ותניא: זעק והילל בן אדם יכול לכל? תלמוד לומר: היא בכל נשיאי ישראל. רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עוונם - נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עוונם - לא נתגלה קצם".
הסבר הגמרא: שואלת הגמרא - הרי גם בבית ראשון הייתה שנאת חנם בנוסף לשלוש העבירות האחרות, ואם כן בבית ראשון היו ארבע עבירות ואילו בבית שני הייתה "רק" שנאת חנם, ואם כן נשאלת השאלה - **איך ייתכן ששנאת חנם שבבית שני חמורה יותר מארבע עבירות שהיו בבית ראשון ובתוכן שנאת חנם עצמה?**
על כך עונה הגמרא שני תירוצים.

הראשון - שנאת חנם בבית ראשון הייתה רק בנשיאי ישראל ולא בכל העם, ואז שהנשיאים אכלו יחד, הם היו מאמינים זה לזה ובכל זאת "היו דוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם", והיו מדברים לשון הרע אחד על השני, אך **בעם ישראל** הייתה אהבה. לעומת זאת בבית שני - שנאת החינם הייתה לא רק אצל הנשיאים אלא גם בשאר העם, ולכן שנאת חנם שהייתה בבית שני חמורה יותר מארבע העבירות שהיו בבית ראשון.

הייתי מבקש להתמקד בתירוץ השני של הגמרא: **רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עוונם - נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עוונם - לא נתגלה קצם".**

נכון הדבר שגם בבית ראשון וגם בבית שני הייתה שנאת חנם, אך היה הבדל עקרוני בין זו לזו. בבית ראשון הייתה שנאת חנם **גלויה**, כלומר- כשפלוגי שנא מישהו, הוא ידע זאת כי הפלוגי לא הסתיר את השנאה מחברו, אך לעומת זאת בבית שני הייתה שנאת חנם **נסתרת**, שנאת חנם **סמויה**, וכלפי חוץ היה הכול נראה כשורה. בדיבורים ובקשרים החברתיים הכול היה נראה טוב, אך מתחת לפני השטח, הייתה שנאה עמוקה מאוד בין איש לרעהו, שנאה שאותה היו מחביאים ולא מגלים, שנאה בסתר, וזו כוונת הגמרא שאומרת בשם ר' יוחנן: **"אמר ר' יוחנן: טובה ציפורן של ראשונים מכריסן של אחרונים"**, כלומר - בבית ראשון השנאה הייתה ידועה כלפי חוץ

ישיבה לתיאור

כציפורן חדה שרוצה לפגוע בזולתה (=את הציפורן החדה רואים וניתן להיזהר ממנה היות שהיא גלויה), והיות שרואים אותה ניתן להיזהר ממנה – לכן נקראת בגמרא – "טובה ציפורן של ראשונים"-כיוון שניתן להיזהר מהציפורן החדה, אך בבית שני השנאה הייתה **נסתרת** – "בתוך הבטן" וממנה לא ניתן להיזהר כיוון שהיא נסתרת ולכן היא יותר מזיקה.

וזו כוונת הגמרא – **"ראשונים שנתגלה עוונם - נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עוונם - לא נתגלה קצם"**, והמהרש"א אומר על דברים אלו – **"שהיה להם בבית שני שנאת חנם בלב, ולפנים כאילו אוהבים"**.

וכן כתב גם הנצי"ב מוואלוז'ין בהקדמתו לספר בראשית – **"שהיו בני בית שני צדיקים וחסידיים ועמלי תורה אך לא היו ישרים בהליכות עולמים, על כן מפני שנאת חנם שבליבם זה את זה חשדו את מי שראו שנוהד שלא כדעתם ביראת ה', שהוא צדוקי או אפיקורס, ובאו ע"י זה לידי שפיכות דמים בדרך ההפלגה, ולכל הרעות שבעולם, עד שחרב הבית ועל זה היה צידוק הדין שה' ישר ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמומיות, אע"ג שהוא לשדם שמים, שהיה גורם חורבן הבריאה והריסות יישוב הארץ"**.

יוצא מדברי הנצי"ב, שבית המקדש השני לא חרב מפני שנאת חנם, שהרי גם בבית ראשון הייתה שנאת חנם, ואם כן מדוע אורך החורבן השני נמשך זמן כה רב ביחס לבית ראשון?? אלא בית המקדש השני חרב מפני תכונת ה**צביעות** ששררה באותו דור. הצביעות היא מחלה נוראה, כיוון שהאדם שם מסיכה או תחפושת על עצמו מבחוץ, ומבפנים הוא שונא את השני, כלפי חוץ הוא רוצה להיראות שונה עד כדי ההיפך הגמור ממה שהוא באמת. **הוא צובע את עצמו בצבעים** למען יראו ויחשבו שהוא משהו אחר, מוצלח וטוב יותר. מחלת הצביעות היא הריקבון הגדול שבאדם, ובעולם אין אפשרות לבנות על צביעות, כיוון שאחד בפה ואחד בלב – גורם לריקבון מושלם.

כל דור שלא נבנה בית מקדש בימיו כאילו חרב בימיו כי עדיין סיבת החורבן בעינה עומדת. **ומה עלינו ללמוד בימים אלו???**

אמנם אנו חיים בתקופה שמצד אחד יש התעוררות גדולה לחיפוש האמת האלוקית, והאמת הפשוטה והישרה שבין אדם לחברו. עם ישראל צמא לתורה וליושר. אך מאידך יש עוד הרבה מה לתקן בעניין זה. לצערנו, תופעת הצביעות עדיין קיימת בתוכנו, אנחנו עדיין מחליפים צבעים כדי למצוא חן בעיני אחרים. נחזור בע"ה לעצמנו, ליושר שלנו, נוריד את כל הצבעים העוטפים אותנו ונתגבר על מידת הצביעות שבתוכנו.

בואו ונרבה אהבת חנם, בואו ונצמצם את מידת הצביעות שבתוכנו, בואו ונאהב אחד את השני בצורה פשוטה, ומתוך כך נזכה אי"ה לבניין מקדשינו בגאולתנו השלימה, אמן.

בית מדרש
ישיבת בני עקיבא גבעתיים שמואל
לכבודם של רות ויפקם ברוט

ועוד מס' מילים על פרשת דברים ותשעה באב.

4

השבת אנו מתחילים את הספר האחרון בחמשת חומשי תורה, ספר דברים, שנקרא גם משנה תורה. שמה המיוחד של השבת הנוכחית, היא "שבת חזון", קשור להפטרה הפותחת את ספר ישעיהו – "חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים....". פרשת דברים נקראת תמיד בסמיכות לתשעה באב ולכן צריך לחפש את הזיקה בין הפרשה לבין חורבן המקדש. למרות שאנו פוגשים את משה בתחילת דרכו שאומר על עצמו- "לא איש דברים אנוכי", מסיים כאן, בספר דברים את שליחותו במס' נאומים שלמים וארוכים לעם לקראת כניסתם של עם ישראל לארץ ישראל. נשים לב שספר דברים פותח במילים " אלה הדברים" – מלשון דיבור.

כולנו יודעים את הפרוש של תרגום אונקלוס בפרשת בראשית, שאומר שהאדם שונה מהבהמה – בדיבור – "ברוח ממללא". הדיבור מייחד את האדם, האדם מדבר !!!
אנו מכירים את הסיפור על חורבן הבית כפי שמופיע בגמרא במסכת גיטין נ"ו על קמצא ובר קמצא. השחקן הראשי בסיפור זה הוא – כוח הדיבור. אם מישהו מכל המשתתפים בסעודה של העשיר היה מדבר ומרגיע את המצב, ואת הכעס של העשיר = בעל הבית כנגד בר קמצא, לא הייתה מתפתחת כל עלילה וייתכן שלא היינו מגיעים לטרגדיה של חורבן הבית. שנאת החנם יונקת את כוחה מדיבור, כי בכוח הדיבור היינו יכולים למנוע את החורבן. אנו יודעים שלכוח הדיבור יש כוח רע, והוא יכול להביא לידי שפיכות דמים, עבודה זרה. וזאת למה?? כיוון שכוח

הדיבור – מסית, מפתה, מתלהב, מתלהם ומחרחר מדון. אנו צריכים לדעת שאותה הלשון שיש לה את כוח החורבן, **יש לה גם את עניין כוח הבניין**. אותה הלשון שיש לה את כוח השנאה יש לה גם את כוח האהבה.

אמנם ה' נתן לנו את כוח הדיבור – "מי שם פה לאדם....", אבל ה' נתן בידינו את הבחירה החופשית להחליט מה להכניס ומה להוציא מהפה. פה יכול ללבות שנאה, אבל אותו פה יכול לעודד, לתמוך ולתת תקווה. במי זה תלוי?? רק בנו !!!

ירושלים לא תיבנה רק בהכאה על הלב, אלא בהקפדה יתירה על הפה וכוח הדיבור שיוצא ממנו. כולנו נזכור שהחורבן מתחיל במילים, אבל כך גם הבניין שמתחיל בדיבור.

המשפט "בכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו חרב" לצערנו אינו צריך הסבר ופרשנות בתקופה האחרונה. דומה שלחלקים רבים בחברה הישראלית מכל צדדיה יש מה לתקן ביחסים שבין אדם לחברו. התיקון הכללי שאנו מתפללים שיבוא במהרה חייב לבוא יחד עם תיקון חברתי, אהבה ופרגון בין איש לרעהו וכבוד האדם והמחנה החושב ומתנהג בצורה שונה.

תפקידנו כמחנכים, כהורים וככאלו המחזיקים בתפקידי הנהגה קטנים וגדולים להרבות בחינוך לאהבת האדם, לכבוד הבריות, לעין טובה ולנשיאה משותפת בנטל.

שבת שלום ומבורך
אוהבכם מאוד ומתגעגע
שרגא פרוכטר – ראש הישיבה

ימי לימוד בתשעת הימים :

השבוע התחלנו את ימי לימוד התורה של בני הישיבה בבתי הכנסת השונים. המסרים והתמונות שאני מקבל מהרמ"ם ומהתלמידים מורים ע"כ שהלימוד פורה מאוד. אמא של תלמיד מגב"ש צלצלה אלי ואמרה: "אני שמחה שבחרתי שבננו ילמד בישיבת גב"ש, ישיבה שדואגת להנחיל את התורה גם בחופשים", אמא אחרת מספרת שהיא גרה בסמוך לאחד מבתי הכנסת שהבנים לומדים בו, והיא רואה מס' דקות לפני השעה 9.00 תלמידים רבים עם גמרות בידיים הולכים ללמוד תורה – "זה מראה אדיר, מראה מרגש", כך אמרה האמא.

התכנסות של לימוד בעיצומה של החופשה, בימים שלפני תשעה באב, מהדקת את הקשר של הבנים לתורה, לישיבה ולחבריהם.

ברצוני להודות לרמ"ם שלימדו כל השבוע את הבנים ובע"ה נמשיך ללמוד גם בשבוע הבא לפי הטבלה ששלחתי לכם בשבוע שעבר. אשרי הישיבה שאלו הרמ"ם שלה !!!

תשעה באב – יחול ביום חמישי הבא :

נציין השבוע את שנת 1952 (ויש גורסים 1954) לחורבן בית המקדש השני. יש חשיבות גדולה ואפשרות להתכונן ליום זה בצורה נכונה פיזית ורוחנית.

מבחינה פיזית

שתייה מרובה ביום שני ואכילה נכונה חשובים כדי לעבור את הצום ללא קושי גופני. **(הצום מתחיל ביום רביעי בשעה 19:40 ומסתיים ביום חמישי בשעה 20:12 לערך).**

הכנה רוחנית

ראוי להשתתף בשיעורים העוסקים בתשעה באב, מאמרים המתאימים לנוער יתפרסמו השבוע בעלוני השבת, ספרים רבים וכתבות באתרי אינטרנט קיימים בנושא. החופשה מקנה לכל תלמיד זמן רב כדי להגיע לתשעה באב ולהבין לעומק את משמעותו ולא להתייחס אליו רק כיום צום "שצריך להעביר".